

Melinda Nađ Abonji

SNAGA PRIPOVEDANJA SUPROTSTAVLJENA JE DISKURSU MOĆI¹

Dragoslav Dedović: *Počecu doslovno sa pitanjem, koje si formulisala u romanu Golubije srce: Zašto su majka i otac došli u Švajcarsku, šta je bio stvarni razlog?*

Melinda Nađ Abonji: Za razliku od glavne figure u romanu, ja znam zašto su mi roditelji došli u Švajcarsku, u najmanju ruku znam to što su mi roditelji ispričali. Moja majka potiče iz veoma siromašne porodice i rano je izgubila svoju majku koju je veoma volela. Njen otac, koji je prvo bio kočijaš pa onda baštovan, odbio je da se učlani u Partiju. Time je stalno bilo ugroženo njegovo mesto gradskog baštovana, a i nije mogao da obezbedi svojoj ćerki, mojoj majci, odgovarajuće obrazovanje – ona je želela da postane učiteljica.

Moj otac je bio, što nije daleko od oca u romanu, mladi buntovnik. Otvoreno se suprotstavio socijalističkom sistemu, na primer, na katoličke praznike je ostajao kod kuće. A na poslu je uvek radio mnogo više nego ostali i tako je izgubio nekoliko radnih mesta. Traumatičan doživljaj iz mladosti za oca bilo je oduzimanje imovine i hapšenje, mučenje njegovog oca, kojeg su naposljetku poslali u radni logor. Moji roditelji su otišli iz zemlje iz političkih i ličnih razloga, pri čemu su ti razlozi međusobno neraskidivo povezani. Osim toga, osećali su se ugroženi i kao pripadnici mađarske manjine.

¹ Razgovarao Dragoslav Dedović.

DD: *Zašto si posle prvog romana (U izlogu, s proleća, 2005) koji nema tematskih dodirnih tačaka sa tvojim poreklom – tema je u stvari nasilje – napisala drugi roman upravo o zavičaju i tuđini, o kompleksnim identitetima i naposletku o emigrantskom putu sopstvene porodice?*

MNA: Moj prvi roman i jeste i nije sasvim drugačiji. Postoje indirektno tematske veze sa *Golubijim srcem*. Imena skoro svih likova u prvom romanu govore da ti ljudi vode poreklo iz nekih drugih zemalja. Ali priče koje stoje iza različitog porekla tih likova nisu izvedene, ne zauzimaju prostor u romanu, pošto nasilje i moć potiskuju svaku individualnu priču, guše je u zametku. Redukovanim, svedenim jezikom knjiga pripoveda o sveprisutnosti „sistema“ u odori patrijarhata, pravosuđa, kapitalizma. Kao da je samo pripovedanje jedina snaga koja se protivi mehanizmima moći, a knjiga se završava tako što glavni lik nešto šapuće na uvo svojoj ostareloj komšinici. U drugom romanu se realizuje to što je u prvom ostalo indirektno, pripovedanjem, pričanjem, sećanjem. Knjiga tematizuje pravo na pripovedanje, bez obzira na kom jeziku. Svim ostalim pojmovima kao što su zavičaj, tuđina, identitet, bavila sam se indirektno, jer sama izbegavam takve pojmove. Njih su političari izbacili u orbitu, a autorska snaga je u pripovedanju.

DD: *Ti ovako formulišeš: Kada već jedna reč ne pronalazi odgovarajući prevod, kako da se ispriča pola života na drugom jeziku? A upravo taj, ispričevan život, na nemačkom jeziku, bio je 2010. nagrađen Nemačkom nagradom za knjigu (Deutschen Buchpreis) kao najbolji roman nemačkog govornog područja – između 135 nominovanih naslova iz Nemačke, Austrije i Švajcarske. Na početku sa tobom niko nije računao, to je bilo veliko iznenađenje. Zar nije upravo taj život postao pripovedanjem na novom jeziku razumljiv?*

MNA: Pisati znači diferencirati, tražiti višeglasnost. Već sam rekla, verujem u snagu pripovedanja, u moć mašte, i kada sam 2004. počela da pišem nagrađeni roman, osetila sam već u prvim redovima snažnu muzikalnost, i znala sam da su sa njom rođene razne intonacije i teme. Sledila sam tu snagu i obećanje, ništa drugo.

DD: *Lik Mamike sam doživeo kao simbol zavičaja, topline, potvrđivanja života. Da li je tvoja baka u stvarnom životu ostavila veliki emocionalni trag?*

MNA: Da, moja baka i njen svet – njena kuća, bašta, njene domaće životinje, dobrim delom su formirale moj doživljaj sveta, iako moram da dodam, da moja baka nije bila kao Mamika.

DD: *U romanu pripovedačica mora stalno nešto da objašnjava Švajcarcima: „Vaš maternji jezik je dakle mađarski, ne srpskohrvatski... Da, odgovaram. Pa onda niste sa Balkana? U stvari, ne, odgovaram, ali ipak na neki način jesam, pomislim.“ Kakav je tvoj odnos prema pojmu „Balkan“?*

MNA: Balkan potiče sa balkona. Sedeti na balkonu, uživati u pogledu, biti u stanju da unutrašnjost prostorije vidite spolja. Time želim reći da se rado asocijativno odnosim prema pregrejanim političkim pojmovima. Inače, takve reči rado isprašim, raščlanim, sve dok njihov ideološki sadržaj ne postane jasno čujan; to sam, na primer, u *Golubijem srcu* uradila sa izrazom „Balkanski rat“.

DD: *Šta ti znače reči Jugoslavija, Srbija, Vojvodina, Bečej, Senta?*

MNA: U svakom slučaju za mene te reči ne znače ništa apstraktno, već nešto vrlo konkretno.

DD: *Balkanski ratovi devedesetih odigravali su se i u glavama ljudi koji potiču iz Jugoslavije, kojima si dala veliki prostor u romanu. Pri tome ni oni nisu imuni na mržnju iz zavičaja. Sa druge strane često su upravo oni bili žrtve predrasuda, i nepromišljene generalne sumnje. Na primer, Dragana, bosanska Srkinja pita se na jednom mestu očajno, zašto celi svet žigoše Srbe kao ljudoždere. Posle 2001. tu su ulogu stigmatizovanih sve više preuzimali muslimani. Da li su i Švajcarskoj i Zapadu potrebni takve slike neprijatelja?*

MNA: Najpre moram da kažem da takve slike neprijatelja (i u Švajcarskoj) bivaju inscenirane: mi – drugi. Jednostavna i poprilično glupa konstrukcija koja skoro u celoj Evropi na nacionalnopolitičkom nivou opet izlazi na veliku scenu. A u centru te konstrukcije zasađen je nacionalni identitet. Ali istovetnost – „identitas“ – ne postoji, i podgrejani identitetni diskurs je „samo“ pokušaj skretanja pažnje sa problema koji u stvari budu oči, socijalna nejednakost, podrivanje demokratskih vrednosti, razaranje prirodnih resursa. Uvek se moramo upitati šta se zaista krije iza slike neprijatelja.

DD: *U romanu postavljaš pitanje koje oseća svaki emigrant: Da li je ljubaznost, pristojnost, kontrolisanost samo maska? Kakav je tvoj odnos prema Švajcarskoj, tvojoj drugoj domovini (postoji li uopšte druga, treća, četvrta domovina)?*

MNA: Domovina i zavičaj su za mene jedinstveno blago mog detinjstva, koje nema ničega zajedničkog sa nacijama i nacionalitetima, već sa bezbrojnim magičnim, duboko doživljenim čulnim utiscima. Imam više jezičkih domovina, koje jedna drugu inspirišu; mada ponekad naravno naiđem na bolne praznine, na Neprevodivo. Trenutno živim u Švajcarskoj, uglavnom sa ljudima najrazličitijeg porekla. Činjenica je da trećina švajcarskog stanovništva širi predrasude o strancima koji ovde žive: svejedno da li se to radi populistički ili prikriveno iza maske pristojnosti. Za razliku od toga, u Švajcarskoj su sredstva javnog prevoza – veličanstvena.

DD: *Ti si i pesnikinja i umetnica tekstualnog performansa i muzičarka, koja je lako komunicirala sa publikom i bila svoja na svome unutar ciriške alternativne scene. Da li je tvoja književna slava nešto promenila?*

MNA: Da, obasipaju me ponudama za gostovanja i ljudi me oslovljavaju na svim mogućim mestima. Lepo u svemu tome jeste to što sam upoznala neke divne ljude, u raznim zemljama, potpuno nezavisno od granica.

DD: *Šta želiš da poručiš tvojim čitaocima u staroj domovini?*

MNA: Radujem se kao dete da ću krajem leta čitati u Senti, Bečeju, Novom Sadu i Beogradu, da će različiti jezici višeglasno zabrujati.